

HIVA
ONDERZOEKSIJNSTITUUT VOOR ARBEID EN SAMENLEVING
K.U.LEUVEN

Het deeltijds kunstonderwijs *kwesaties voor nu en straks*

Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving - K.U. Leuven

OVD-congres, Knokke, 23 oktober 2018
Lode.vermeersch@kuleuven.be

5 topics

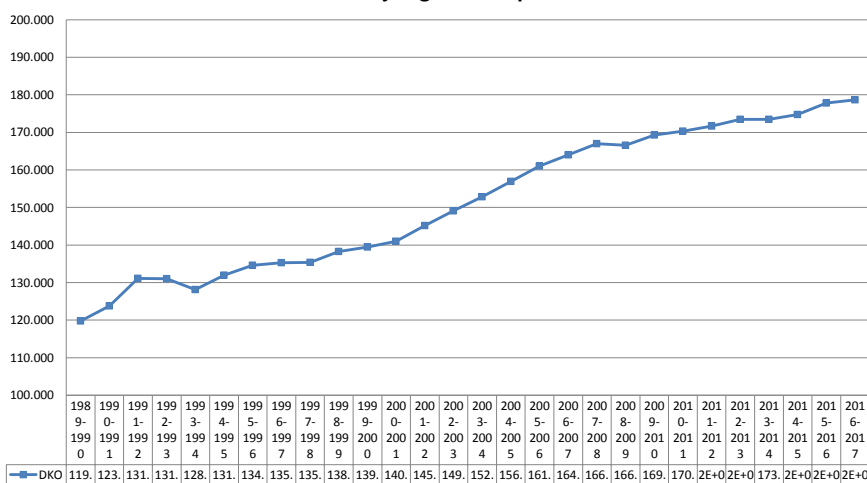
1. Deelname en deelnamedrempels
2. Inschrijvingsgeld + andere kosten
3. Geografische afstand en spreiding aanbod
4. DKO-leerloopbanen
5. Samenwerking: DKO + leerplichtonderwijs

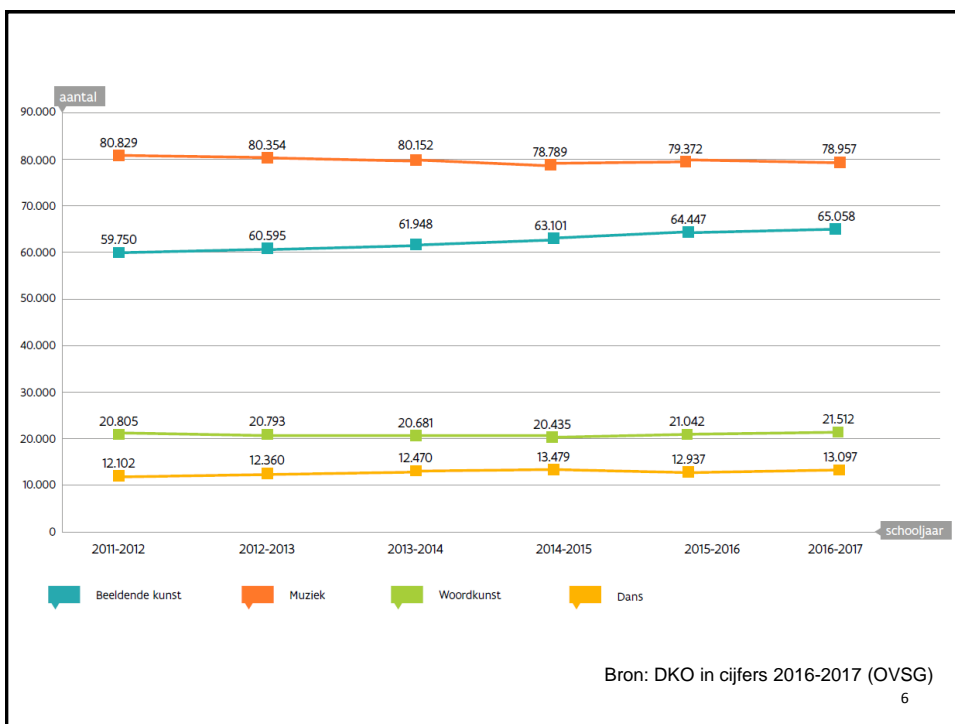
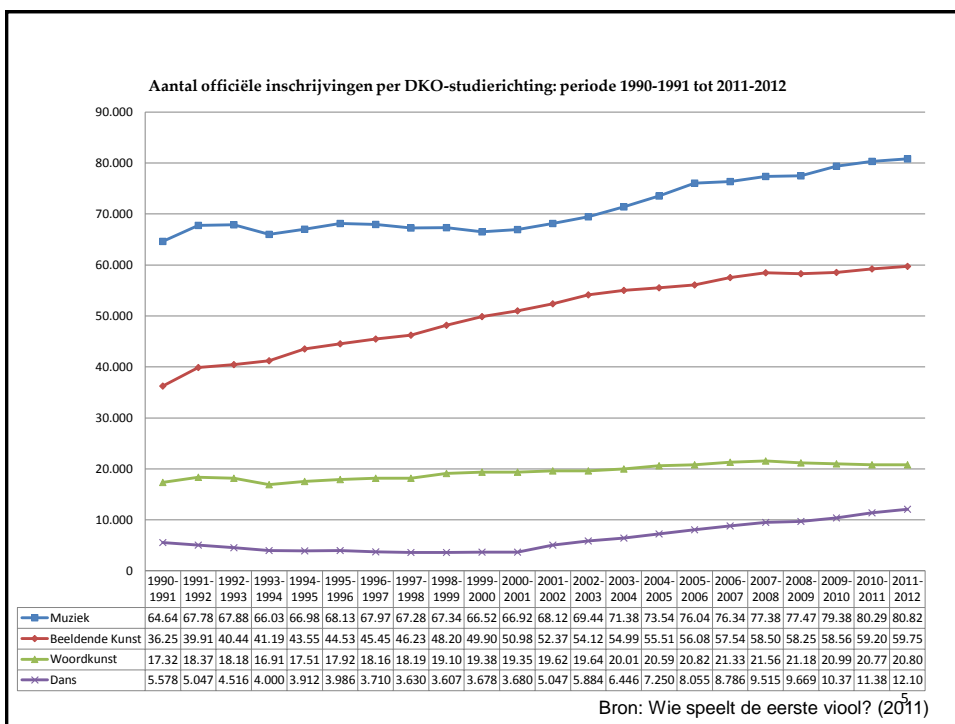
Deelname en deelnamedrempels

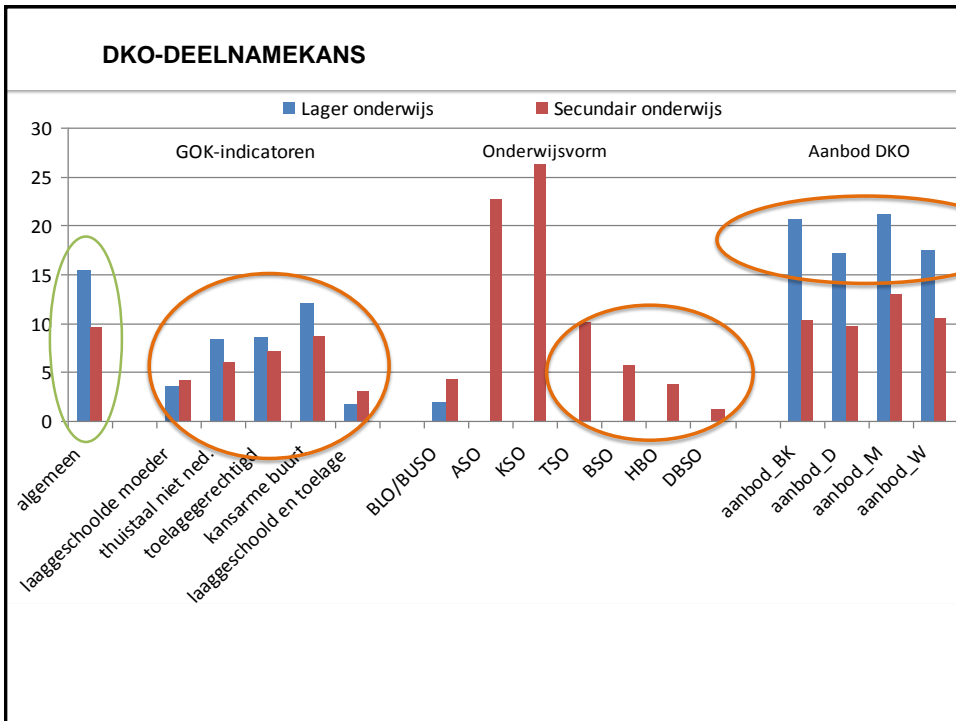
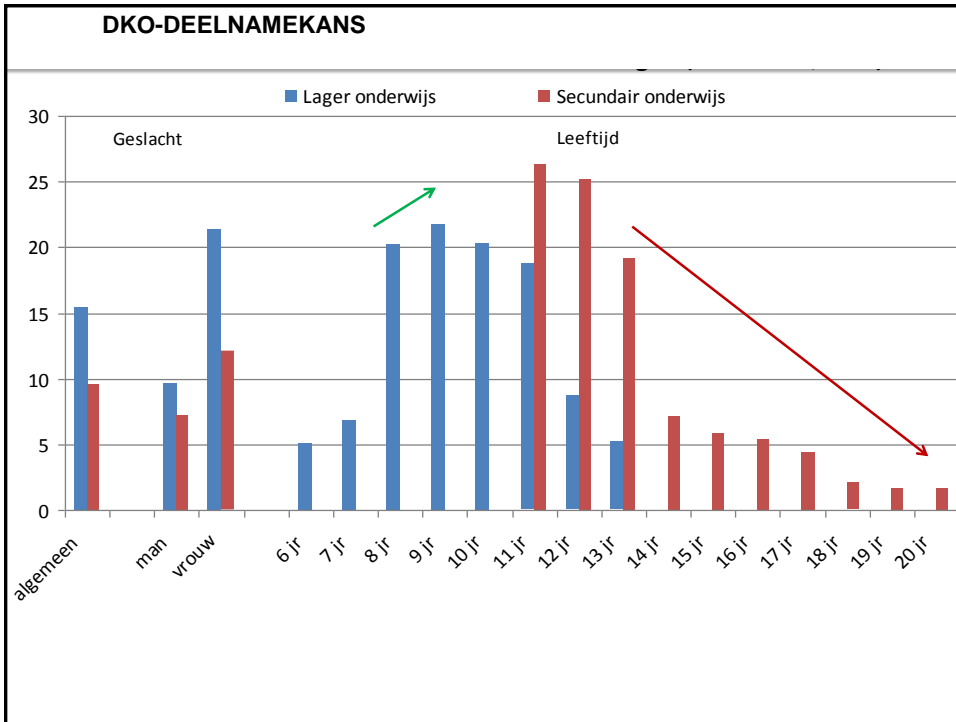

Aantal officiële inschrijvingen DKO: periode 1989-2017

Bron: Vlaams onderwijs in cijfers

Ongelijke participatie

H·VA
KULEUVEN

Jongeren

- “Piek”-leeftijd: 9-jarigen
- Vanaf het middelbaar neemt deelnamekans erg af...

Volwassenen

- Partner en gezin heeft negatief effect op deelnamekans
- Nauwelijks 65-plussers (6% in 2010)

Personen met een beperking

- Hoeveel?

Etnisch-culturele diversiteit?

- 2,9% (4.973) andere dan de Belgische nationaliteit in 2008... is dit veranderd?
- Welke nationaliteiten? Vooral Nederlanders? ...

Bron: Wie speelt de eerste viool? (2011)

9

Conclusies

H·VA
KULEUVEN

1. Absolute cijfers: DKO is een **succesverhaal**
2. Achter de cijfers: **ongelijke participatie** naar gender, leeftijd, talent, sociaal-economische achtergrond achtergrond, etnisch-culturele achtergrond...

10

Tijd voor debat

1. Wat met de **“Bamford-kritiek”**? Moet de deelname meer sociaal gelijk?
2. **Hoe** kan het leerlingbestand meer een spiegel van de samenleving zijn?
 - *Organisatie en beleid veranderen? (prijs, plaats, leerkrachten, samenwerking, ...)*
 - *Aanbod veranderen? (curriculum, didactiek, ...)*
 - *Uitstraling / communicatie veranderen?*
 - ...

Deelnamedrempels: Inschrijvingsgeld + andere kosten

Inschrijvingsgeld

Categorie	Tarieven voor het schooljaar 2017-2018
Volwassenen	307 euro
Volwassenen verminderd tarief	129 euro
Jongeren	56 euro
Jongeren verminderd tarief	42 euro

Inschrijvingsgeld

Hoe de overheid al jaren werkt...

- ... centraal vastgelegd inschrijftarieven, door te storten naar de Vlaamse overheid
- ... simpele tarieftabel
- ... lange tijd enkel geïndexeerd (behalve voor volwassenen een plotse grote "sprong")

Wat valt op aan de tarieftabel?

- ... zeer grote gedifferentieerd naar *leeftijd* (x 5)
- ... telkens *één verminderd tarief* (tot x 2,5)

Bron: Wie speelt de eerste viool? (2011)

Prijsdifferentiatie

	DIFFERENTIATIE	VLAANDEREN	NEDERLAND	OOSTENRIJK
persoon	Draagkracht	+	+	+
	Leeftijd	→ ++	+	+
	Woonplaats	→ -	++	++
	Talent	+	+	+
Aanbod	Groep	→ -	+	+
	Gezin	+	+	+
	Hoeveelheid	+	+	+
	Leergebied / optie	→ -	++	++
	...			

Bron: Prijzen en prijsdifferentiatie in buitenschoolse kunsteducatie (2011)

15

Wat kost het nog?

	Niet-duurzame materialen	Duurzame materialen
Muziek, woordkunst en Dans	<ul style="list-style-type: none"> • papier • snaren • rietjes voor blaasinstrumenten • partituren • boeken • kosten voor het stemmen van een piano, ... 	<ul style="list-style-type: none"> • muziekinstrumenten • pupiter • instrumentenkist • danskledij
Beeldende Kunsten	<ul style="list-style-type: none"> • tekengerief, • verf • (kleur)potloden • papier • fotokopieën • grondstoffen zoals klei • foto's • fotoboeken • map/farde • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • schildersjas • schildersezel • oven • naaimachine • computer • mal • fototoestel • software • ...

Wat kost het nog? (2)

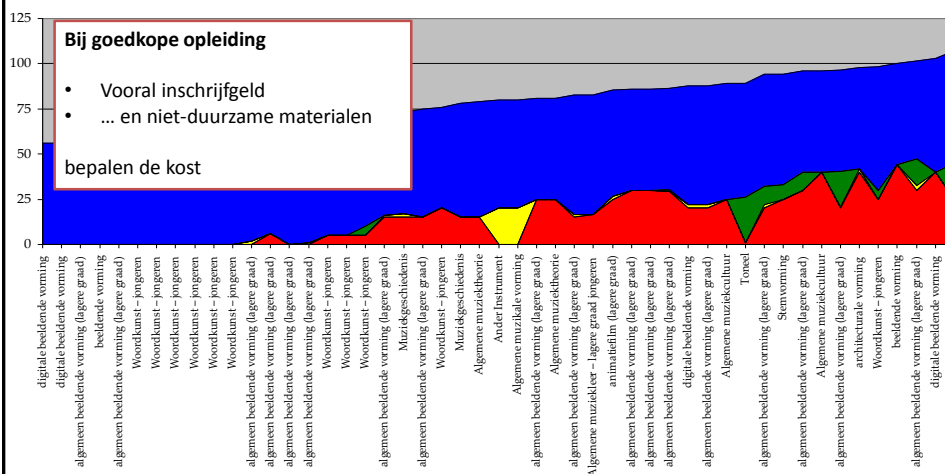
**Private kosten bovenop inschrijvingsgeld
(in euro, jaar: 2010)
(kosten per jaar met inbegrip van 20% kost van duurzame materialen)**

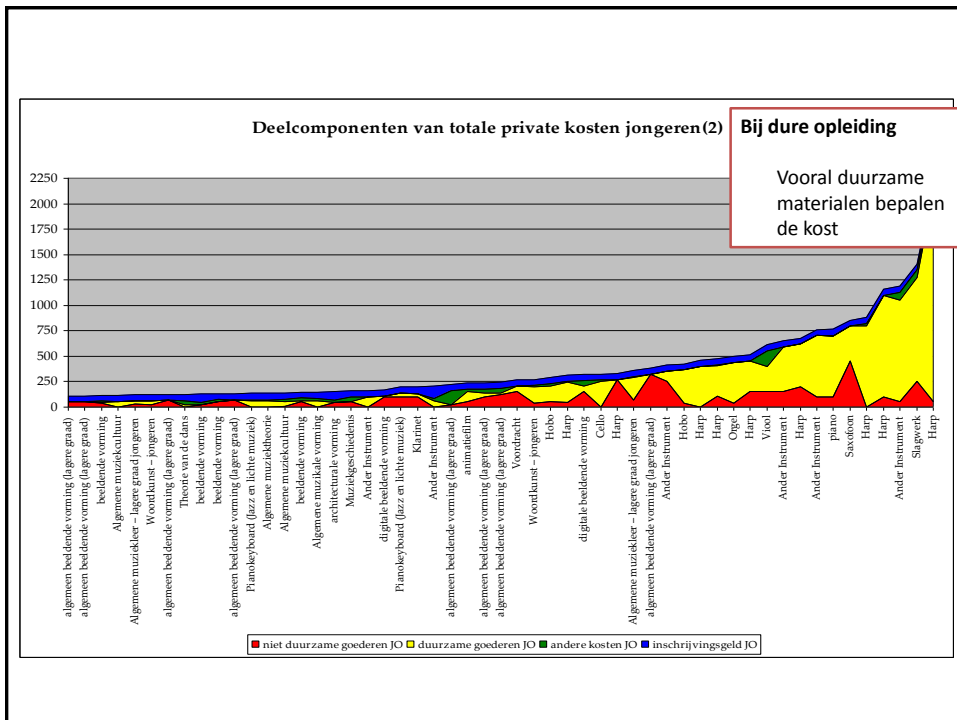
	Gemiddeld	Mediaan	Min	Max
Jongeren LO	114	58	21	786
Jongeren SO	352	182	20	786
Volwassenen	291	203	0	775

Bron: Wie speelt de eerste viool? (2011)

Deelcomponenten van totale private kosten jongeren (1)

Keuzes sociaal bepaald?

H.V.A.
KULLEUVEN

Consistent met keuze voor studierichtingen (BK, M, W, D)

- Kiezen vaker voor **duurdere** optie:
 - Verminderd tarief niet-sociaaleconomische redenen
 - Leerlingen ASO en KSO
- Kiezen vaker voor **goedkopere** optie:
 - Leerlingen BLO, BUSO, BSO en DBSO

Noot: uitgaven voor vervoer of retributiekosten (extra kosten voor niet-inwoners van de gemeente) zijn niet opgenomen in het kostenbegrip en kunnen daardoor deze resultaten niet vertekenen.

Bron: Wie speelt de eerste viool? (2011)

Keuzes sociaal bepaald?

Bovenop keuze voor studierichtingen (BK, M, W, D)

- kiezen vaker voor **goedkopere** optie:
 - Laaggeschoolde moeder (LO) en laaggeschoolde moeder en toelage (SO)
 - Verminderd tarief sociaal-economische redenen (SO)
 - Leerlingen in gemeenten zonder DKO-aanbod (LO en SO)

Bron: Wie speelt de eerste viool? (2011)

21

Conclusies

1. **Simpele tarieftabel**, met “vreemde sprongen”
2. Je hebt **goedkope en dure richtingen...** en er wordt niet gecompenseerd voor “dure” smaken of talenten
3. **Kosten voor duurzame en niet-duurzame materialen overstijgen het inschrijvingsgeld...**
4. De keuze voor bepaalde richting (met kostprijs) wordt **gedetermineerd door achtergrond**

22

Tijd voor debat

1. Nadenken over **andere prijsdifferentiatie**? Meer differentiatie? Minder sterk naar leeftijd + persoonsgebonden factoren differentiëren?
2. Financiering academies op basis van **leerlingenkenmerken**? (zorgenvelophe, lestijden voor gelijke onderwijskansen, speciale onderwijsleermiddelen, ...)
3. Nadenken over **kostenbeheersing + kostenmilderende initiatieven + gratis basisaanbod... ?**

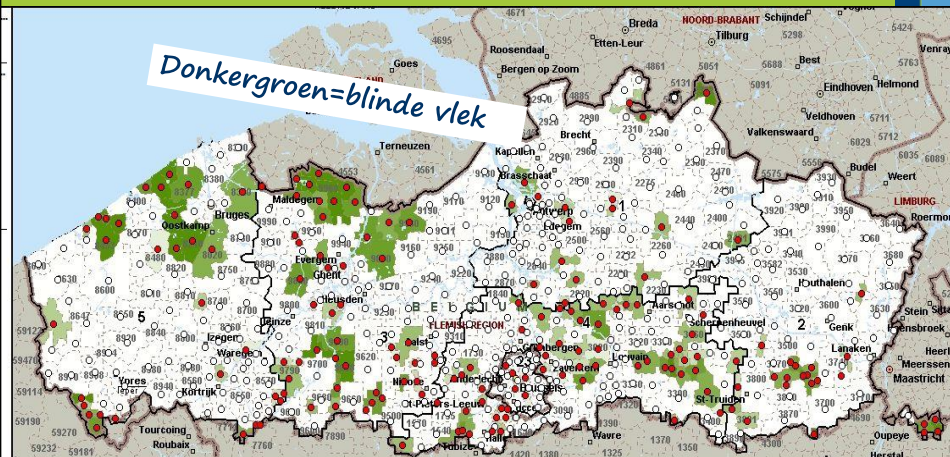
23

3. Deelnamedrempels: afstand

Minimale afstand naar DKO-aanbod

HIVA
KULEUUVEN

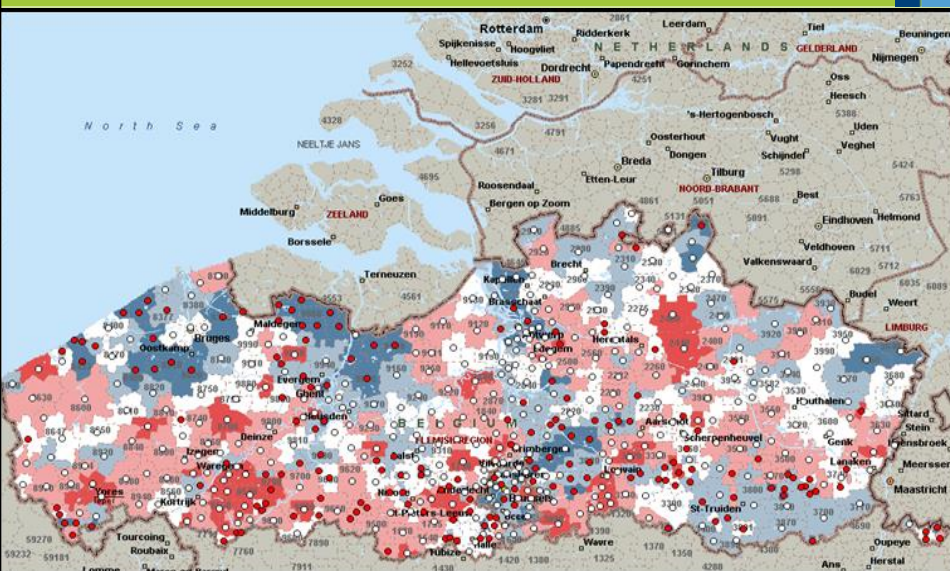
Geografische spreiding van het ingevuld DKO-aanbod (witte stippen) met voor de gemeenten zonder ingevuld DKO-aanbod (rode stippen) de minimale afstand tot de meest nabijge postcode met ingevuld DKO-aanbod (schaduwmarkering).

Bron: HIVA, eigen berekening (2011)

Deelname aan DKO-aanbod

HIVA
KULEUUVEN

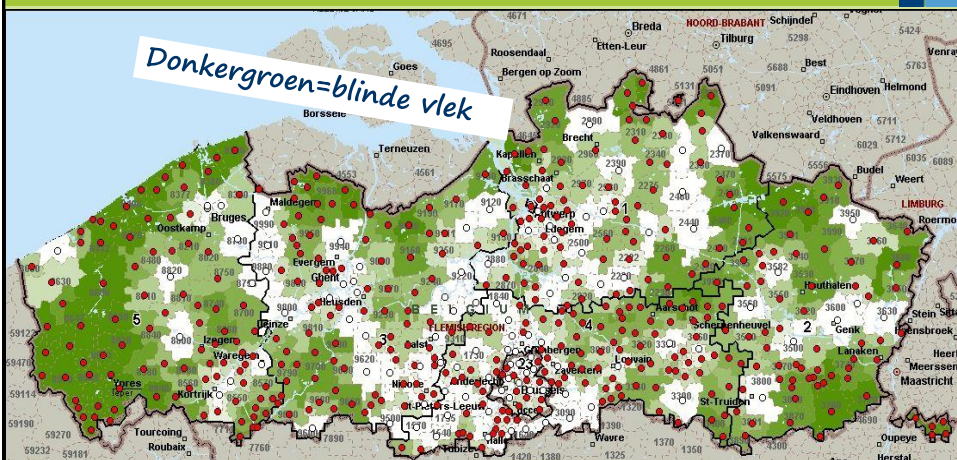
Bron: HIVA, eigen berekening (2017)

Blinde vlekken in DKO-aanbod

- **Blinde vlek**
 - Lage participatiekans per postcode & hoge afstand tot meest nabije aanbod
- **Hoe belangrijk is blinde vlek?**
 - Totaal aantal potentiële leerlingen per postcode?

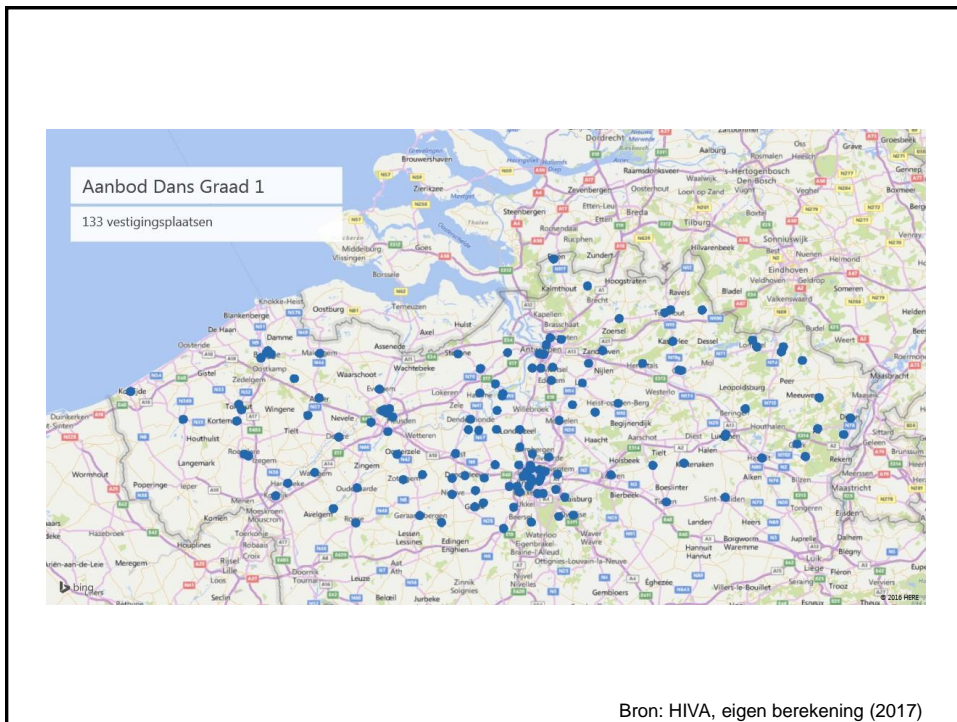

Minimale afstand naar DANS-aanbod

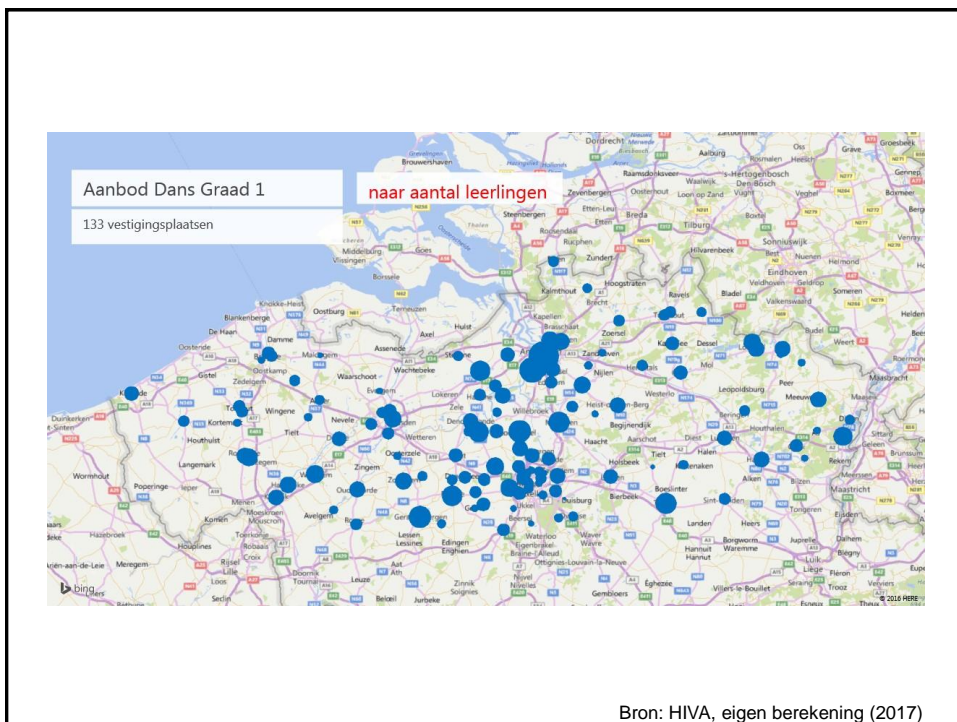

Geografische spreiding van het ingevuld DKO-aanbod DANS (witte stippen) met voor de gemeenten zonder ingevuld DKO-aanbod DANS (rode stippen) de minimale afstand tot de meest nabije postcode met ingevuld DKO-aanbod DANS (schaduwmarkering).

Bron: HIVA, eigen berekening (2011)

Bron: HIVA, eigen berekening (2017)

Bron: HIVA, eigen berekening (2017)

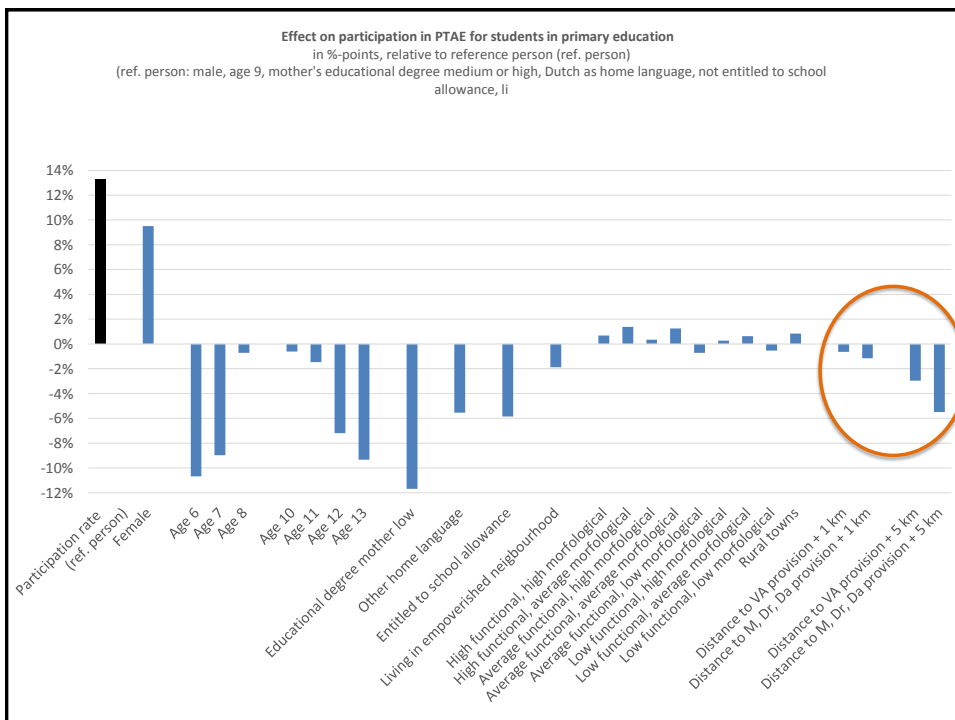
Afstand en deelnamekans

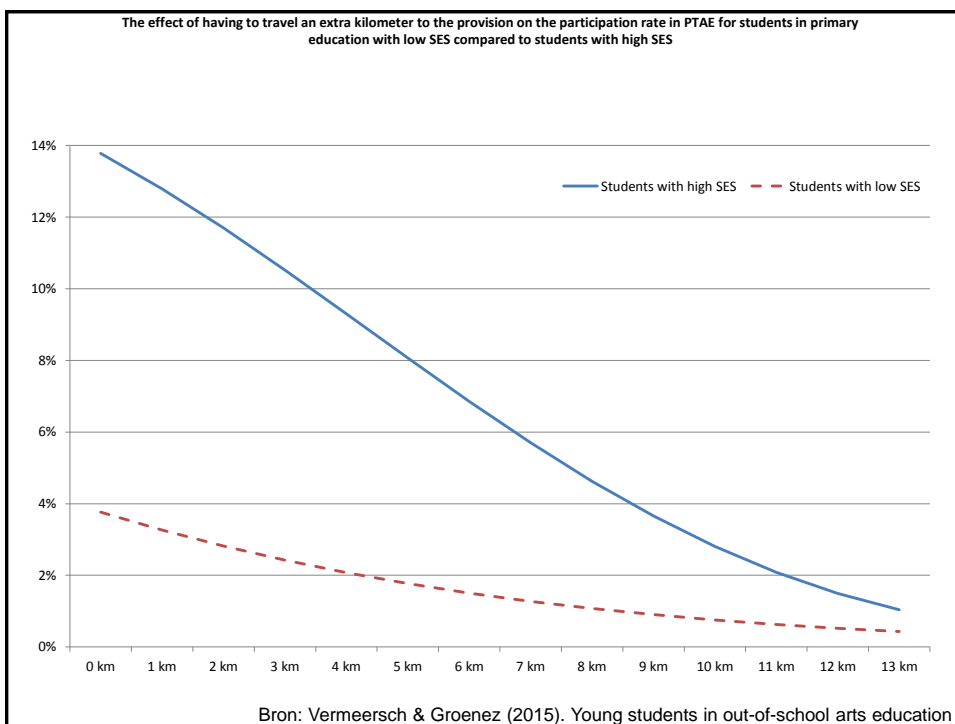
Afstand:

- Financiële kost
- Tijdskost
- Psychologische kost

- Verlaagt de deelnamekans
- = leeftijdsgerelateerd

Conclusies

HIVA
KULLEVEN

1. Iedereen woont dicht bij DKO
2. Toch is het aanbod **ongelijk gespreid** over Vlaanderen en Brussel, zeker voor sommige richtingen en graden
3. Zeker op plaatsen waar de participatiegraad laag is, de afstand naar het aanbod groot én veel potentiële deelnemers wonen... **specifieke beleid** voeren!
4. Afstand is geen onbelangrijke barrière. Ze leidt ook tot **substitutie-effect** (M, W, D versus BK en omgekeerd)

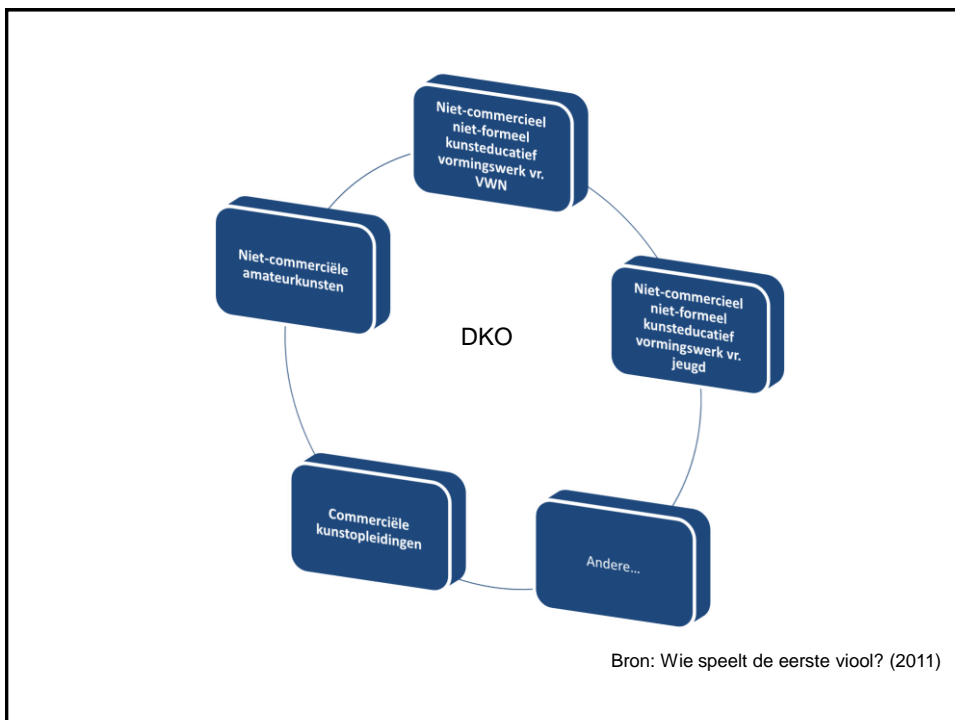

Tijd voor debat

1. Hoe de jarelange **programmatiestop** recht zetten? Hoe incrementeel het aanbod vergroten?
2. Een **economie van schaal**? Wat met het invullen van het nieuwe aanbod? ...
3. Verhouding met **andere kunsteducatieve aanbieders** in de regio?

36

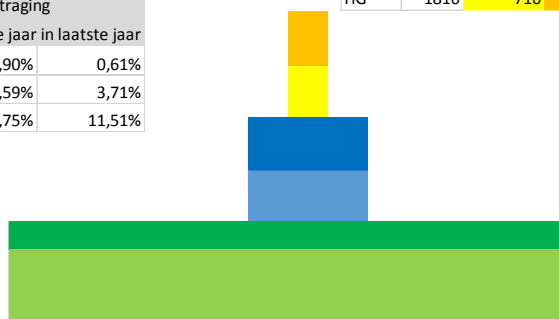
DKO-Leerloopbanen

Loopbanen Dans (2001-2002 tem 2014-15)

	kans op vertraging voor laatste jaar in laatste jaar	
LG	0,90%	0,61%
MG	1,59%	3,71%
HG	1,75%	11,51%

	start	ongekwal	gekwat	slaag- kans	overgangs- kans
LG	25738	18802	6936	27%	72%
MG	5008	2216	2788	56%	65%
HG	1816	716	1100	61%	

Bron: Is kiezen een koud kunstje? (2016)

Loopbanen Woordkunst (2001-2002 tem 2014-15)

	start	ongekwal	gekw	slaag- kans	overgangs- kans	gecorrigeerde overgangskans
LG	65850	26072	39778	60%	70%	45%
MG	27876	12967	14909	53%	64%	64%
HG	9468	3824	5644	60%		

	kans op vertraging voor laatste jaar in laatste jaar	
LG	0,31%	0,46%
MG	0,51%	0,82%
HG	1,01%	7,86%

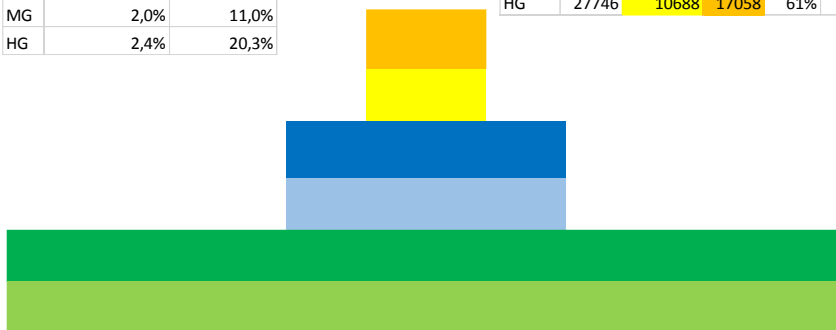

Bron: Is kiezen een koud kunstje? (2016)

Loopbanen Muziek (2001-2002 tem 2014-15)

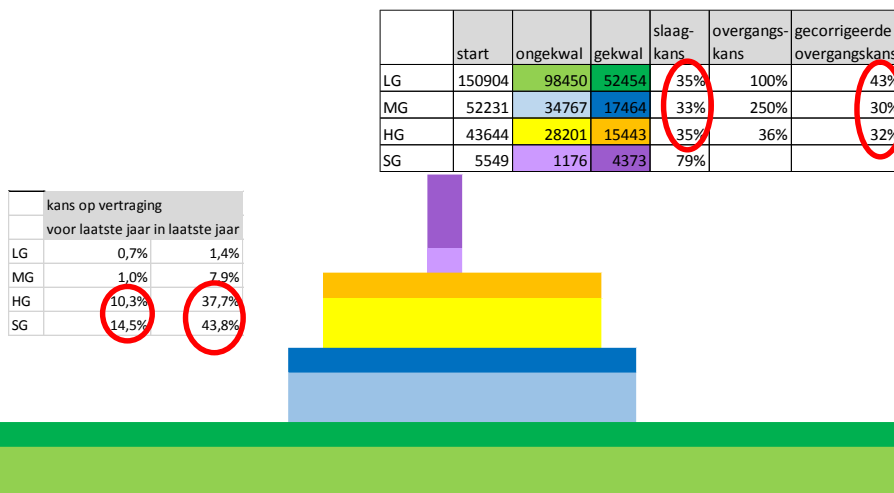
	start	ongekwal	gekw	slaag- kans	overgangs- kans
LG	188910	93162	95748	51%	66%
MG	62849	27250	35599	57%	78%
HG	27746	10688	17058	61%	

	kans op vertraging voor laatste jaar in laatste jaar	
LG	1,9%	5,9%
MG	2,0%	11,0%
HG	2,4%	20,3%

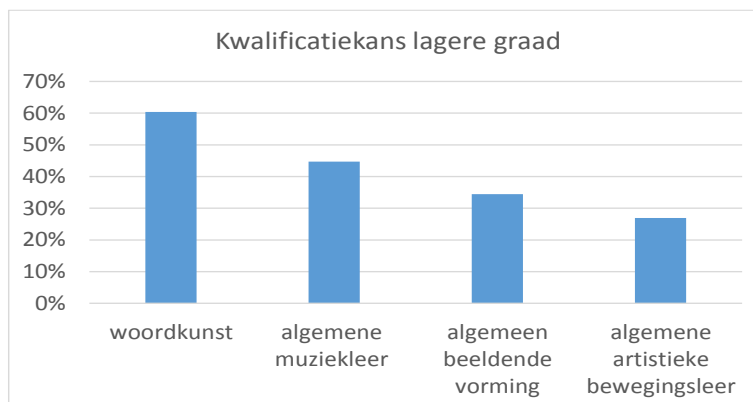
Bron: Is kiezen een koud kunstje? (2016)

Loopbanen Beeldende Kunst (2001-2002 tem 2014-15)

Bron: Is kiezen een koud kunstje? (2016)

Hoe lager de startleeftijd hoe minder leerlingen de lagere graad vervolmaken...

Bron: Is kiezen een koud kunstje? (2016)

Kwalificatiekans

- Schommelt **tussen de 50 en 60% per richting**, grote verschillen tussen opties
- Naarmate **graden vorderen stijgt de slaagkans**
- **Veel lager in BK**, behalve in de (korte) specialisatiegraad
- Opties met heel lage slaagkansen verdienen aandacht

Bron: Is kiezen een koud kunstje? (2016)

Vertraging

- **Aandeel vertraagden neemt toe** naarmate graden vorderen
- **Muziek**: ook al in lagere graad en middelbare graad, is hier meer sprake van selectie (beoordeling)?
- **Beeldende Kunst**: opvallend meer in hogere graad en specialisatiegraad
- Relatief gezien heel **veel vertraagden in het laatste jaar**

Bron: Is kiezen een koud kunstje? (2016)

Conclusies

1. Grillige leerloopbanen, veel **uitval**
2. “**stuwmeren**” van **vertraging**, vooral naar het eind van de graad...
3. Uit enquête: de wispelturige keuzes van de (zeer) jonge DKO-participant beter **begeleiden**?

Tijd voor debat

1. Wat is de **ideale/haalbare leerloopbaan** in het DKO?
2. **CLB-begeleiding** in het DKO?
3. Moet de **eerste graad** kort en interdisciplinair om de kwalificatiekansen te vergroten?
4. Wat met het **competentieverhaal**? Linken leggen met andere aanbieders van kunsteducatie om leerloopbaan-verlenging (“stuwmeren”) in het DKO te vermijden?

Samenwerking leerplichtonderwijs

Samenwerking leerplichtonderwijs

- **Toe te juichen!**
 - **Handelingsverlegenheid** leerplicht-leerkracht wegnemen
 - Goede match tussen DKO en huidige eindtermen '**Muzische Vorming**'
- **Let wel!**
 - Geen "**laid back**"-houding bij leerplichtleerkrachten
 - Vergeet **secundair onderwijs** niet!
 - Vergeet de **nieuwe eindtermen** niet! ... richting *cultureel bewustzijn en expressie*

Dank u voor uw aandacht!

Voor meer info contacteer:

Lode Vermeersch (HIVA-KULeuven)
Lode.vermeersch@kuleuven.be

Steven Groenez (HIVA-KULeuven)
Steven.groenez@kuleuven.be

- Vermeersch L., Capéau B., Van Itterbeeck K., Groenez S. (2011). *Wie speelt de eerste viool? Gedifferentieerde inschrijvingsgelden en participatie aan het deeltijds kunstonderwijs*. Leuven: HIVA-KULeuven. <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/155737>
- Vermeersch L., Van Itterbeeck K., Groenez S., Capéau B. (2011). *Prijzen en prijsdifferentiatie in buitenschoolse kunsteducatie. Een vergelijking tussen het Vlaamse deeltijds kunstonderwijs en de Nederlandse centra voor de kunsten*. Conferentie Onderzoek in Cultuureducatie. Utrecht, 23 juni 2011, Abstract No. 23 p. <https://core.ac.uk/download/pdf/34504169.pdf>
- Groenez, S., Vermeersch, L. (2011). *DKO: analyses van aanbod en afstanden*. Niet gepubliceerd intern document.
- Vermeersch L., Groenez S. (2015). Young People in Out-of-School Arts Education: The Influence of the Proximity of the Provision on Their Participation Decision. *Arts Education Policy Review*, 116(2), 63-77. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10632913.2014.944962>
- De Backer F., Groenez S., Vermeersch L., Lombaerts K. (2016). *Is kiezen een koud kunstje? Studie van determinanten van leerloopbanen van leerlingen in het deeltijds kunstonderwijs*. Leuven - Brussel: HIVA-KULeuven / Vrije Universiteit Brussel. <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/461188>
- Groenez, S., Wouters, T., Vermeersch, L. (2017). *DKO: analyses van aanbod, afstanden en participatiegraden*. Niet gepubliceerd intern document.

- Vermeersch L., Vandenbroucke A. (2011). Veldtekening cultuureducatie. Beschrijvende studie met evaluatieve SWOT-analyse. Leuven/Brussel: HIVA-KULeuven / Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse overheid. <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/164713>
- Vermeersch L., Pissens L., Havermans N., Siongers J., Lievens J., Groenez S. (2018). Jong geleerd, jong gedaan! Onderzoek naar cultuureducatie en –participatie bij de allerkleinsten (0-6 jaar). Leuven-Gent: HIVA-KULeuven – Ugent. https://hiva.kuleuven.be/nl/nieuws/nieuwsitems/Jong_geleerd_jong_gedaan_20181005